

PANORAMA POLITIE 2025

Ontwikkeling Nationale Politie
vanuit vakbondsperspectief

***‘Door het uitblijven van tijdige investeringen
in de politieorganisatie, het Openbaar Ministerie
en de rechtspraak is onze rechtsstaat
onderhevig aan ernstige betonrot.***

[NPB-voorzitter Jan Struijs]

PUNTEN AAN DE HORIZON

- Meer operationele sterkte
(handhaving/noodhulp/recherche)
- Effectieve (eigen) ondersteuning
- De best mogelijke ICT-voorzieningen
- Meer training en vakontwikkeling
- Verantwoorde uitrusting
- Structurele vroegpensioenregeling
- Meer contact met burgers
- Meer lokale zeggenschap over politie-inzet
- Politie terug naar Binnenlandse Zaken
- Meer ruimte voor professionaliteit
- Meer ruimte voor diversiteit
- Informatiegestuurd politiebeleid

Tegen het wensdenken!

Is de Nationale Politie een succes? Volgens de commissie-Kuijken is het nog te vroeg om daarover conclusies te trekken. In hun evaluatierapport uit november 2017 stellen de zeven onafhankelijke deskundigen op bestuurs- en veiligheidsgebied dat we pas vanaf 2023 een definitief oordeel kunnen vellen over de keuze voor een landelijke politieorganisatie.

Dat zou dan best een positief oordeel kunnen worden, aldus de commissie, maar alleen als de politiek verantwoordelijken voor die tijd concrete initiatieven nemen om de negatieve gevolgen van de ‘valse start’ in 2013 te corrigeren en de onmiskenbare ‘zwakke plekken’ in het nieuwe politiebestedel weg te werken.

De NPB vindt eigenlijk dat de commissie-Kuijken te veel geduld toont. Als de grootste politievakbond van Nederland hebben wij van zeer nabij meebeleefd wat de overhaaste en ondoordachte invoering van de Nationale Politie tot nu toe voor de medewerkers heeft betekend. Aan de ene kant jarenlang worstelen met onzekerheid over hun functie en toekomst binnen het nieuwe korps. Aan de andere kant jarenlang extra inspringen en flexibel inzetbaar zijn uit plichtsbesef en loyaliteit aan het politiewerk – met alle risico’s van dien voor hun eigen veiligheid en gezondheid.

Gebrek aan initiatief

Ook zijn we tot nu toe niet erg onder de indruk van de initiatieven van het ministerie van Justitie en Veiligheid om het organisatorisch versterken van de Nationale Politie op de politieke agenda te krijgen. Er hadden allang concrete plannen moeten liggen, hetzij op basis van de aanbevelingen van de commissie-Kuijken, hetzij op basis van alle adviezen en waarschuwingen die de NPB sinds 2011 heeft gepubliceerd en die in de loop der jaren helaas alleen maar relevanter en actueler zijn geworden.

Ook het politieke bedrijf is in 2020 getroffen door de coronacrisis. Mede daardoor is het niet waarschijnlijk dat het kabinet Rutte III in 2020 nog met voorstellen komt om de Nationale Politie op korte en langere termijn beter te laten functioneren. We moeten onze hoop dus vestigen op de verkiezingen van maart 2021 en de ambities van een nieuwe regeringscoalitie.

Hoog tijd voor investeringen

Nederland zou erg gebaat zijn bij een regeringscoalitie die erkent hoe belangrijk een vitale en gerespecteerde politieorganisatie is voor het gezag van een democratische rechtsstaat. Een coalitie die erkent dat onze politieorganisatie door politieke dwalingen aan vitaliteit en respect heeft ingeboet. Een coalitie die bereid is die fouten recht te zetten en alsnog voldoende tijd, aandacht en geld te investeren om van de Nationale Politie een gewaardeerd en tot de verbeelding sprekend korps te maken – zowel bij de burgers als bij de medewerkers.

Het politiebeleid vanuit ‘Den Haag’ wordt al jarenlang gedomineerd door wensdenken op bezuinigingsgebied. De NPB heeft zich daar altijd tegen verzet en zal dat blijven doen. Deze notitie is bedoeld als inspiratiebron en geheugensteuntje voor alle individuele Nederlanders of politieke partijen die de veiligheid in Nederland een warm hart toedragen en zich bij het streven naar een gezond en krachtig politiebestedel willen aansluiten.

Jan Struijs,
bondsvoorzitter NPB

Overhaast en ondoordacht

Nederland heeft een slechte staat van dienst als het gaat om het zorgvuldig uitvoeren van grote ambtelijke reorganisaties. Een goed voorbeeld zijn de twee drastische verbouwingen van het politiebestedel in de afgelopen dertig jaar. In 1993 werden het Korps Rijkspolitie en Gemeentepolitiekorpsen vervangen door 25 regiokorpsen en een Landelijke Eenheid. Vanaf 2013 werd dit bestel alweer ingeruild voor een volledig landelijke politieorganisatie.

In beide gevallen werd achteraf geconcludeerd dat de ingrepen overhaast en ondoordacht hadden plaatsgevonden. Zo stelde de commissie-Kuijken in 2017 vast dat de politiek de ingewikkeldheid van het invoeren van de Nationale Politie ‘fors onderschat’ had en dat daarvoor ‘een hoge prijs was betaald’.

*‘Ik heb de Nationale Politie ervaren als een belofteparadijs.
Beloften werden niet nagekomen.
Dat heeft de geloofwaardigheid van het korps
en de moraal op de werkvloer flink aangetast.’*

[Politiemedewerker]

Adviezen en aanbevelingen

Uiteraard was de NPB bij elke reorganisatie nauw betrokken, in eerste instantie als belangenbehartiger voor zijn leden (sociaal plan, werkgelegenheid, loopbaanperspectief). Daarnaast werd de bond ook telkens door de werkgever gevraagd om de plannen te bestuderen en hem vanuit onze visie op het politiewerk en kennis van de politiepraktijk te voorzien van adviezen en aanbevelingen.

De NPB heeft daar in beide gevallen veel werk van gemaakt. Als bond streven wij ernaar niet alleen op te komen voor de arbeidsvoorwaarden van onze leden, maar ook voor hun belangen als politiemedewerker in bredere zin. Concreet wil dat zeggen dat de NPB waar mogelijk ook een positieve invloed probeert uit te oefenen op het soort organisatie waarbinnen zijn leden hun werk moeten doen en op het soort maatschappij waarin ze leven.

Gemiste kans

De grote voorvechter van de komst van de Nationale Politie was Ivo Opstelten, tussen 2010 en 2013 minister van (toen nog) Veiligheid en Justitie. Op 1 oktober 2012 stuurde de NPB hem een uitgebreide reactie op het Inrichtings- en Realisatieplan voor het beoogde landelijke korps. Volgens de NPB vormden de plannen ‘een gemiste kans om het functioneren van de Nederlandse politie over de volle breedte te professionaliseren’.

Dat kwam niet zozeer door de keuze voor een landelijke politieorganisatie, maar door drie aanvullende besluiten die zwaar politiek gekleurd waren en het op poten zetten van de nieuwe organisatie vanaf begin af aan ernstig zouden bemoeilijken.

- Het negeren van de bestaande capaciteitsproblemen bij de politie (onderbezetting);
- Het alvast inboeken van een veel te hoge efficiencywinst (bezuinigingsbedrag)
- Het flink investeren/scherp sturen op vooral de repressieve kant van het politiewerk.

De NPB waarschuwde ervoor dat de fixatie op het behalen van efficiencywinsten door schaalvergroting allerlei ongunstige effecten zou hebben, met name op de effectiviteit van de politie (afkalven van haar maatschappelijke oog-en-oor-functie, interne bureaucrativering, minder zeggenschap van de burgemeesters over de lokaal meest wenselijke inzet.)

Onevenwichtig

Nagenoeg alle door de NPB aangevoerde bezwaren werden door de minister genegeerd. Eind 2017 doken de meeste ervan opnieuw op in het evaluatierapport van de commissie-Kuijken. Daarin werden ze genoemd als oorzaak van de ‘valse start’ van het korps, waardoor er na vijf jaar Nationale Politie zelfs nog geen fundament was gerealiseerd ‘voor een volwassen en uitgebalanceerde organisatie met ruimte voor professionaliteit’.

- **Investerings op twaalf punten hoognodig**

Om de Nationale Politie alsnog tot een succes te maken zal het komende kabinet (dan ook) flink moeten investeren in het door bezuinigingen en overbelasting verzwakte korps. In de volgende twaalf punten moet wat de NPB betreft zo snel mogelijk meer tijd, energie en (dus) geld worden gestoken.

1. Meer operationele sterkte (handhaving/noodhulp/recherche)

In 2009 was de operationele sterkte van de Nederlandse politie (inclusief studenten) 52.322 fte's (voltijdbanen). De toen politiek verantwoordelijke bewindspersoon, PvdA-minister van Binnenlandse Zaken Guusje ter Horst, vond die orde van grootte geen enkel probleem. Zij meldde de Tweede Kamer: 'De criminaliteit, overlast en verloedering zijn sinds 2002 gedaald. Dat is mede te danken aan de inzet van de politie en de groei van het aantal agenten. Sinds 2001 zijn er zo'n 3.000 politiemedewerkers bijgekomen. Het kabinet vindt het noodzakelijk (...) de sterkte op 52.200 te handhaven om de doelstellingen met betrekking tot veiligheid te realiseren.'

Te weinig mensen

De NPB was het niet met de minister eens. Afgaande op de hardnekkige signalen van onze leden was er ondanks de toegenomen sterkte nog altijd sprake van structurele onderbezetting in de basispolitiezorg, de noodhulp en de opsporing. (De door Ter Horst gepresenteerde sterkte gaf ook een geflatteerd beeld, want alle politiestudenten werden daarin meegeteld als honderd procent inzetbaar in de praktijk. Het merendeel was echter slechts voor 40 procent inzetbaar, wat duizenden fte's scheelt. (Eind 2010 waren er 5.550 aspiranten, van wie er 5.199 slechts voor 40 procent inzetbaar waren. Verschil: 3.119 fte's.)

Te veel mensen

Bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2010 leek de VVD ons streven te delen: een van haar verkiezingsbeloften was het uitbreiden van de politiesterkte met 3.000 agenten. Maar zodra Ivo Opstelten minister van (toen nog) Veiligheid en Justitie werd, maakte hij bekend dat de operationele sterkte zou worden afgebouwd tot maximaal 49.804 fte's (voltijdbanen). Maar hoe zat het dan met die 3.000 extra agenten? Met een stalen gezicht verklaarde Opstelten dat tijdens de formatiebesprekingen 'duidelijk was geworden' dat hij eigenlijk moest afbouwen naar 47.000 fte's, maar dat hij daar toch nog 3.000 agenten 'bij' had weten te krijgen.

Willekeur troef

De keuze om de operationele sterkte te bevriezen op 49.804 fte's was volstrekt willekeurig. Dat concludeerde in 2011 ook de Algemene Rekenkamer in 2011: nergens maakt de politiek duidelijk wat 'de relatie (is) tussen het aantal fte's en de prestaties van de politie'. Eén ding was voor de NPB wel duidelijk: in de bestaande onderbezetting kwam door de Nationale Politie geen verbetering. Die werd doodleuk overgeheveld naar een andere organisatievorm.

Meer werk aan de winkel

In de jaren daarna werd de operationele sterkte dus langzaam maar zeker afgebouwd, terwijl de hoeveelheid werk voor de politie alleen maar toenam, met name door internationale ontwikkelingen op het gebied van terreur, cybercrime en vluchtelingenstromen. Op basis van incidenten kreeg het korps van tijd tot tijd toestemming (en geld) om hier en daar het aantal formatieplaatsen uit te breiden. Zo werden er extra medewerkers aangetrokken voor de Dienst Speciale Interventies (DSI), voor observatieteams, voor de bestrijding van mensenhandel en voor slachtofferzorg. Al met al steeg de politiek goedgekeurde operationele sterkte daarmee naar 50.175 voltijdsbanen.

Financiële waan van de dag

In 2017 legden VVD, CDA, D66 en ChristenUnie in hun regeerakkoord vast dat de operationele sterkte vanaf 2023 moest zijn uitgebreid met 1.111 fte's. Dat werd later concreet ingevuld door de volgende extra formatie: 700 wijkagenten en 411 rechercheurs erbij. Inmiddels is de beoogde versterking vanaf 2023 op basis van nieuwe incidentele beslissingen opgelopen tot 1.170,7 fte's.

De omvang van de versterking in fte's is opnieuw volkomen willekeurig. De NPB vindt het onverteerbaar dat in Nederland zwaarwegende besluiten over de operationele sterkte van de politie blijkbaar voornamelijk gebaseerd worden op de financiële waan van de dag. In 2010 leek de wens om te bezuinigen op de overheidsuitgaven de belangrijkste reden; in 2017 het aantrekken van de economie en de positieve uitwerking daarvan op de overheidsfinanciën.

Europese vergelijking

Is het genoeg, bijna 1.200 agenten en rechercheurs erbij vanaf 2023? Nee, bij lange na niet. Volgens een rapport van Eurostat uit 2019 waren er in 2016 in Nederland op elke honderdduizend burgers 299 agenten actief. Daarmee zaten we net iets onder het EU-gemiddelde van 318 agenten per honderdduizend inwoners en flink onder landen als België (342), Frankrijk (326) en Spanje (361). Duitsland zat net onder Nederland met 297. In Engeland en Wales hebben de jarenlange bezuinigingen op de overheid hun sporen nagelaten: daar waren op elke honderdduizend burgers nog slechts 212 agenten actief.

***Om op gelijke voet te komen met België
moet de Nationale Politie versterkt worden
met 7.310 extra agenten;
om op gelijke voet te komen met Frankrijk
met 4.590 extra agenten.***

[Eurostat-rapport, 2019]

Op 31 december 2019 was de operationele korpsterkte 50.402 fte's – van wie 4.125 fte's studenten. De volledig inzetbare operationele sterkte was dus 46.277 fte's. Op basis van het huidige regeerakkoord wordt de maximale operationele sterkte vanaf 2023 51.555 fte's (Begroting en Beheersplan 2020-2024). Trek je daar het geraamde aantal studenten op 31 december 2022 vanaf (4.655 fte's), dan kom je op een volledig inzetbare operationele sterkte vanaf 2023 van 46.899 fte's. Met andere woorden: we zijn dan terug op het niveau van 2009.

Gezond en veilig werken

Het is duidelijk dat een verdere verhoging van het aantal medewerkers noodzakelijk is om de Nationale Politie op het juiste spoor te krijgen. Om daar een korps van te maken dat niet gedwongen is torenhoge boetes vanwege ATW-overtredingen als een gegeven te beschouwen. Om dat korps te verlossen van de vicieuze cirkel van een hoog ziekteverzuim en daardoor nog meer werkdruk voor de overige medewerkers en daardoor een nog hoger ziekteverzuim (6,9 procent in 2018 en na een definitiewijziging 6,2 procent in 2019). Om dat korps de kans te geven te laten zien dat het wel op tijd betrouwbare roosters kan maken, waardoor medewerkers ook nog een privéleven in stand kunnen houden.

Opsporing

Ook in de strijd tegen de georganiseerde misdaad (waaronder drugsriminaliteit) is het tekort aan opsporingscapaciteit overduidelijk. Rechercheurs melden dat de grote boeven al geruime tijd vrij spel hebben en miljarden hebben geïnvesteerd in de legale handel (huizen, bedrijven, land, transport et cetera). Bij gebrek aan executiekracht komt er van het concreet ontnemen van criminele gelden nog altijd te weinig terecht. Rechercheurs geven aan dat ze maar één op de negen criminele netwerken kunnen aanpakken.

- **Meerjarenbegroting**

Sinds de komst van de Nationale Politie is er uitsluitend ad hoc geïnvesteerd in de sterkte naar aanleiding van terroristische aanslagen of rapporten over de georganiseerde misdaad. De NPB pleit voor het invoeren van een meerjarenbegroting voor de politie, losgekoppeld van regeerakkoorden en de Haagse begrotingscyclus. Daardoor zou de politie vanuit een financieel stabiele positie sneller kunnen inspelen op actuele gebeurtenissen (zie ook punt 12).

- **Meer agenten en rechercheurs**

De NPB pleit voor een structurele uitbreiding van de operationele sterkte met 6.000 fte's. Daarvan zouden 3.500 fte's moeten worden ingezet voor directe hulpverlening en wijkpolitie en 2.500 fte's in de opsporing – met name forensische opsporing, zeden, digitaal en infra.

*'We kunnen zoveel meer, sneller en beter.
Er wordt maar mondjesmaat geïnvesteerd.
Een goede investering levert echt
een bijdrage aan de veiligheid.'*

[Forensisch rechercheur]

Samenwerking

De beschikbaarheid van voldoende goed opgeleide vakmensen is een essentiële voorwaarde voor een doeltreffende misdaadbesteding. Maar ook de inzet van die capaciteit kan aanzienlijk verbeterd worden. Er is behoefte aan een Deltaplan opsporing dat het makkelijker maakt om nieuwe vormen van criminaliteit effectief aan te pakken. Meer (internationale) samenwerking tussen diensten, meer gedeelde informatie en meer strategische en operationele regie zijn daarbij van cruciaal belang. Slimmere interventies zijn hoogst noodzakelijk: niet vooral reageren op incidenten, maar vooral kijken naar de effecten.

MIT

De NPB heeft zich met succes sterk gemaakt voor de komst van het Multidisciplinair Interventie Team. In de tweede fase zal de Landelijke Recherche worden samengevoegd met het MIT. In de derde fase sluit de Dienst landelijke informatievoorziening aan. De NPB ziet dat als stappen in de goede richting. Maar ook dit samenwerkingsverband zal pas echt goed gaan 'draaien' als de inzetbare capaciteit in de rest van het korps niet voortdurend onder druk blijft staan.

2. Effectieve (eigen) ondersteuning

Een hoogwaardige ondersteuning is geen overbodige luxe, maar een noodzakelijke voorwaarde om de politie gesmeerd te laten draaien. Veel ministers staren zich blind op de doelpunten van de frontliniewerkers bij de politie en lijken te vergeten dat je maar weinig wedstrijden wint als je niet investeert in de kwaliteit van je achterhoede. Niet voor niets voerde de NPB ooit actie met de slogan: ‘De politie kan heel veel, maar niet zonder ATH-personeel’.

Efficiencywinst

Volgens minister Opstelten zou de invoering van de Nationale Politie leiden tot betere prestaties voor minder geld. Er kon namelijk veel geld bespaard worden door de ondersteunende diensten (HRM, Facility Management, Financiën, Informatievoorziening en Communicatie) voortaan voor een groot deel (ruim een derde) landelijk te organiseren in een Politiedienstencentrum (PDC). Deze schaalvergroting zou een geschatte ‘efficiencywinst’ opleveren van wel 2.669,5 voltijdbanen oftewel een besparing van 311 miljoen.

Dit financiële voordeel was politiek zo aantrekkelijk, dat verder niet werd nagedacht over een belangrijk nadeel van de doorgevoerde schaalvergroting: het verlies aan effectiviteit in de samenwerking tussen de ondersteuning en de uitvoering. Voor optimaal rendement moeten deze medewerkers goed op elkaar ingespeeld zijn en snel op elkaar kunnen reageren. Dat vereist een zekere mate van persoonlijk contact.

Communicatieproblemen

Binnen de Nationale Politie is die mogelijkheid flink aan banden gelegd. Een groot deel van de onderlinge communicatie tussen uitvoerende en ondersteunende collega’s verloopt via het dienstverleningsmodel click/call/face: eerst via intranet contact zoeken, daarna indien nodig telefonisch en pas in laatste instantie eventueel persoonlijk langsgaan.

Ook de commissie-Kuijken stelt in zijn evaluatierapport vast dat de centralisatie vooralsnog geleid heeft tot een minder toegankelijke ondersteuning, die niet optimaal op de operationele behoeften is toegesneden. ‘De knip tussen beleid en uitvoering laat te weinig ruimte voor de uitvoering bij het PDC, en dat kan weer zorgen voor meer afstand tot de operatie. Dit verschilt wel per kolom: het doet zich meer voor bij het personeelsbeleid dan bij het financieel management.’ De NPB krijgt regelmatig signalen over de grote kloof tussen wat de informatiehuishouding van het korps aanbiedt en waar de uitvoering behoefte aan heeft.

‘De aanpak van de georganiseerde misdaad wordt ernstig belemmerd doordat de informatiehuishouding te ver van de uitvoering is geplaatst. Tachtig procent van de informatie die de ondersteuning produceert, sluit niet aan bij de operationele behoefte.’

[Rechercheur]

Bureaucratisering

Kiezen voor een (politie)organisatie op grotere schaal is kiezen voor een zekere standaardisering van werkwijzen – werken op basis van protocollen. De commissie-Kuijken constateert dat dit proces binnen de Nationale Politie heeft geleid tot bureaucrativering, met name aangewakkerd door de tegelijkertijd opgelegde bezuinigingen. ‘Knelpunten ontstaan vooral als in de bedrijfsvoering moet worden afgeweken van de standaard of als snelheid geboden is. *In het zoeken naar de balans tussen eenduidigheid en flexibiliteit zorgen de bezuinigingen op de niet-operationele sterkte voor een extra accent op eenduidigheid (= vasthouden aan de regeltjes en protocollen).*’ Met andere woorden: de schaalvergroting heeft geleid tot verstarring in de ondersteuning aan de uitvoering.

Nog meer bezuinigen

En toch lijken de bezuinigingen op de ondersteuning nog niet voorbij. Op initiatief van minister Opstelten werd besloten het aantal ondersteunende banen bij de politie af te bouwen van 13.916 in 2009 naar 8.515 in 2015. Dat laatste is niet gelukt. In 2015 wist de Nationale Politie het aantal ondersteunende fte’s maximaal te verlagen tot 8.965, maar in de jaren daarna liep het aantal weer op naar 9.556 in 2017 en 10.840 in 2018.

Een deel van die stijging (in 2018) werd veroorzaakt door een politiek goedgekeurde uitbreiding van de niet-operationele sterkte. De toegestane formatie ligt sinds dat jaar hoger dan de jarenlang nagestreefde 8.515 fte’s. Dat komt door de toevoeging van 1.261 fte’s vanwege de inbedding van de Politieacademie bij de Nationale Politie. Een kleiner deel van de stijging vloeit voort uit incidentele politieke besluiten om extra formatie voor bijvoorbeeld de ICT-vernieuwing mogelijk te maken. In zijn jaarverslag over 2018 meldde het korps dat er binnen de ondersteuning op termijn nog 908 fte’s moesten verdwijnen.

In het jaarverslag over 2019 valt te lezen dat de politiek toegestane formatie inmiddels verder is gestegen naar 10.204 fte’s en de bezetting is uitgelopen naar 11.203 fte’s. Het aantal nog te schrappen banen is daarmee komen te liggen op 999 fte’s.

Automatisme

De NPB heeft grote moeite met deze nu al tien jaar durende bezuinigingsoperatie, die net als bij de operationele sterkte niet gebaseerd is op objectief en overtuigend cijfermateriaal. Het aanvankelijke doel was met de botte bijl van de schaalvergroting een bezuiniging realiseren. Ook daarna – toen de onhaalbaarheid van de beoogde bezuiniging allang duidelijk was geworden – is op geen enkel moment een zorgvuldige analyse gemaakt van de ondersteuning die nodig is om het operationele takenpakket van de Nederlandse politie op een bepaald kwaliteitsniveau te kunnen uitvoeren. Het snijden in de niet-operationele sterkte lijkt min of meer een automatisme geworden.

• Inhuur externe deskundigheid

Het gevolg is dat de ondersteuning anno 2020 een onrustig geheel van onder- en overbezette functies is – waaruit dus nog steeds duizend voltijdbanen moeten verdwijnen. Wel is duidelijk dat voor urgente klussen de nodige externe deskundigheid wordt ingehuurd. Dat is niet alleen een kostbare zaak, maar gaat ook ten koste van de eigen kennisopbouw en continuïteit. In de politie-cao 2018/2020 is dan ook afgesproken dat de inhuur van externen vanaf 2021 zal zijn verminderd tot maximaal 10 procent van de niet-operationele sterkte. De NPB heeft aanwijzingen ontvangen dat deze doelstelling niet gehaald lijkt te worden; officiële cijfers daarover ontbreken voorsnog.

- **Terugdringen bureaucratie**

De NPB wil hernieuwde en blijvende aandacht voor het bestrijden van de bureaucratie binnen de Nationale Politie, onder meer door een evaluatie van de noodzaak om te blijven bezuinigen op de ondersteuning. Dat laatste zou dan moeten op basis van een gedegen analyse van het aantal en het soort medewerkers dat een eigentijdse politieorganisatie in vaste dienst moet nemen om de effectiviteit van de samenwerking tussen uitvoerend en ondersteunend personeel te optimaliseren. Verstarring in de ondersteuning (minder snel, minder duidelijk, minder betrokken) moet zoveel mogelijk worden voorkomen.

***‘Een goede bedrijfsvoering is cruciaal voor de politie.
Het is erg frustrerend dat er op alle onderdelen
onvoldoende investeringen worden gedaan.’***

[Politiemedewerker]

3. De best mogelijke ICT-voorzieningen

Door de ondersteunende diensten te centraliseren was volgens minister Opstelten een efficiencywinst te behalen van minstens 311 miljoen. Een onafhankelijk consultancybureau had die schatting voor hem gemaakt. Vrij regelmatig vergat hij daarbij te vermelden dat dat bureau als cruciale randvoorwaarde had gesteld dat de ICT-voorzieningen bij de politie dan wel moesten zijn gemoderniseerd en optimaal moesten draaien.

Verouderde systemen

De computersystemen waarmee de politie haar werk moet doen, zijn verouderd en hoognodig aan vernieuwing toe. De meest gebruikte zijn BVH en Summ-IT. Ze zijn goed voor de ICT-ondersteuning van zo'n 80 procent van het politiewerk.

- BVH staat voor Basisvoorziening Handhaving en is in 2008 ingevoerd. Het is een verbouwde versie van het systeem Xpol uit eind jaren tachtig van de vorige eeuw.
- Summ-IT is het systeem voor de recherche. Die had eerder BVO, de Basisvoorziening Opsporing – een doorontwikkelde versie van het Recherche Basis Systeem uit 2004. Omdat BVO op instorten stond, werd het in 2012 ‘tijdelijk’ vervangen door Summ-IT. Het contract met de leverancier, een bedrijfje in Brummen, had een looptijd van drie jaar.

Agenten en rechercheurs klagen erover dat gegevens meerdere keren moeten worden ingevoerd, dat voor het raadplegen van gegevens in meerdere systemen moet worden ingelogd (als het goed is met meerdere wachtwoorden), en dat de beschikbare ICT-voorzieningen niet overweg kunnen met video. Politie mensen die weten wat er aan digitale mogelijkheden voorhanden is werken liever met zelf gekochte spullen dan met door de werkgever beschikbaar gesteld gereedschap. Ook draagt het niet bij aan het vertrouwen in de politie dat burgers met zelf opgenomen beelden niet terecht kunnen bij het korps.

Aanvalsprogramma

Eind 2011 stuurde minister Opstelten een ‘Aanvalsprogramma Informatievoorziening Politie’ naar de Kamer. BVH en Summ-It zouden worden samengevoegd tot één systeem, de Basisvoorziening Politie (BVP). De verwachting was dat in 2014 de eerste modules in gebruik genomen konden worden. De geraamde kosten lagen tussen de 300 en 400 miljoen euro. Het was de bedoeling dat de Nationale Politie uiterlijk in 2017 zou kunnen beschikken over een ‘bruikbare, gebruiksvriendelijke, betrouwbare, veilige, flexibele, toekomstvaste en betaalbare informatievoorziening.’

Van BVP is daarna niets meer vernomen. Wel dook eind 2013 in een aangepaste versie van het aanvalsprogramma een nieuwe term op: Operationeel Politie Proces. In dit OPP zou een groot aantal bestaande systemen worden gebundeld tot één generieke voorziening. Waarom BVP is verlaten en ingeruild voor OPP, dat kort na 2013 voluit Operationeel Politie Platform ging heten, is naar buiten toe nooit duidelijk gemaakt.

Toen het Aanvalsprogramma in 2017 afliep, was het OPP voor een derde klaar. De Nationale Politie had besloten voorrang te geven aan het bouwen van een netwerkinfrastructuur voor het korps en systemen voor de bedrijfsvoering. Voor OPP waren twee applicaties gebouwd: eBriefing en Executie en Signalering (E&S, openstaande boetes en straffen). Die laatste was nog maar voor de helft gereed, ‘signalering’ werd pas november 2019 toegevoegd.

*'Ik kan thuis op mijn computer veel meer dan op het werk.
Daar kan ik bijvoorbeeld geen filmpjes afspelen.
Bij het ophalen van een winkeldief
krijg ik een usb-stick mee met de beelden van het misdrijf.
Die verwerk ik dan via mijn privécomputer.
Wat een armoede anno 2020...'*

[Politiemedewerker]

Programma Vernieuwend Registreren

In juli 2018 ging het Programma Vernieuwend Registreren (PVR) van start. Een zesjarig project dat naar schatting 191 miljoen ging kosten. Het eindresultaat moet dertien verouderde systemen vervangen, waaronder de genoemde BVH en Summ-IT, en MEOS (Mobiel Effectiever Op Straat, een smartphone-app). Begonnen werd met een derde OPP-applicatie, bedoeld voor de afhandeling van winkeldiefstal.

'Onnodige risico's'

Het resultaat werd voorgelegd aan het Bureau ICT-Toetsing (BIT), dat was ingesteld na het parlementair onderzoek in 2012-2014 naar de vele mislukte ICT-projecten bij de overheid. In november 2019 verscheen het advies van het BIT. Kort samengevat werd de Nationale Politie afgeraden nog langer tijd en geld te steken in het zelfontwikkelde OPP – te complex en eigenzinnig, gebaseerd op zelf ontwikkelde programmeertalen en een ongebruikelijke manier van dataopslag. Het zou verstandiger zijn 'onnodige risico's' te vermijden door over te stappen op het benutten van bestaande (en beproefde) marktconforme technologie voor het ontwikkelen van mobiele systemen. Ook adviseerde het BIT de ambitieuze plannen om het volledige systeem te vervangen los te laten. 'Werk in plaats daarvan aan een landschap met kleinere meer ontkoppelde systemen die samenwerken op basis van services.'

Ambitie 2024

Minister Grapperhaus besloot consultancybureau Deloitte om advies te vragen over de praktische mogelijkheden om gehoor te geven aan het BIT-advies. Op 31 maart 2020 liet hij de Tweede Kamer per brief weten: 'Wanneer de vernieuwing van de huidige systemen is afgerond en bijvoorbeeld de Basisvoorziening Handhaving (BVH) daadwerkelijk is uitgefaseerd, kan ik op dit moment geen antwoord geven. De ambitie was 2024. Een pas gestart onderzoek door adviesbureau Deloitte moet uitwijzen of dat haalbaar is.'

Dat bureau komt in het najaar met zijn advies. 'Ondertussen gaat de politie door met het ontwikkelen en in productie nemen van PVR-Winkeldiefstal', zei Grapperhaus. 'De resultaten van het onderzoek, de ervaringen en de inzichten worden meegenomen in de besluitvorming over het vervolgtraject. Die zal eind 2020/begin 2021 plaatsvinden.'

Niet blijven doormodderen

De NPB vindt het te gek voor woorden dat het uitvoerende politiepersoneel anno 2020 tijdens zijn werk nog altijd niet kan beschikken over gebruiksvriendelijke, state of the art ICT-voorzieningen. Wij roepen de politiek op het advies van het BIT serieus te nemen en ook op

dit gebied duidelijke keuzes te maken ten gunste van de kwaliteit van het politiewerk – ongeacht de kosten die daarmee samenhangen.

- **Opnieuw fors investeren in ICT**

Een nieuwe grote investering in ICT-zekerheid is dan slimmer dan doormodderen en maar afwachten welke extra kosten er in de toekomst allemaal nog bijkomen en welke kwaliteit aan ICT-voorzieningen dat oplevert – en op welke termijn. De laatstgenoemde deadline (2024) staat nu alweer ter discussie.

De NPB pleit (dan ook) voor een eenmalige ICT-investering van 500 miljoen en een structurele verhoging van het budget voor de ICT-organisatie van 50 miljoen.

4. Meer training en vakontwikkeling

- **Verhoging aantal verplichte trainingsuren**

Voor de veiligheid en gezondheid van uitvoerende politiemedewerkers is het van groot belang dat ze goed getraind blijven in geweldgebruik en het optreden in hoog risico-situaties. Het is de NPB dan ook een doorn in het oog dat de werkgever het aantal verplichte trainingsuren sinds jaar en dag beperkt houdt tot 32 uur per jaar. Dat is echt te weinig om het gewenste vaardigheidsniveau te garanderen. Een structurele verhoging naar 48 uur is gewenst.

Tegelijkertijd moet het korps zich dan committeren aan een degelijke invulling van deze uren. Trainen moet meer zijn dan even langs het trainingscentrum gaan en daar een toets doen.

- **Meer ruimte voor maatschappelijke oriëntatie**

Ook zou de NPB graag zien dat politiemedewerkers meer tijd en gelegenheid krijgen om zich te verdiepen in sociale ontwikkelingen en de achtergronden daarvan. Politie mensen werken per definitie in een maatschappelijk krachtenveld en kunnen alleen professioneel blijven functioneren als ze zich daarvan voldoende bewust zijn en zich op basis van die kennis en ervaring moreel verbonden (blijven) voelen met de samenleving als geheel. Ook het onderhouden van die vaardigheid maakt deel uit de vakontwikkeling van politie mensen en zou door het korps moeten worden gefaciliteerd.

***‘Er is structureel achterstallig onderhoud
op fysiek, mentaal en kennisgebied.
We zijn de laatste jaren volledig uitgewoond
door de schaarste en de vele veiligheidsproblemen.’***

[Politiemedewerker]

5. Verantwoorde uitrusting

Al jaren is het budget voor de Nationale Politie zo krap dat de korpsleiding zich regelmatig gedwongen voelt aankopen nog een tijdje uit te stellen. In 2017 bijvoorbeeld werd de invoering van de uitschuifbare wapenstok, het stroomstootwapen, de bodycam en de spijkermat op de lange baan geschoven vanwege ‘financiële uitdagingen’.

Op Prinsjesdag 2019 meldde korpschef Erik Akerboom dat het ministerie van Justitie en Veiligheid een begrotingsprobleem had en de Nationale Politie gevraagd was vijf jaar lang genoeg te nemen met 145 miljoen minder budget. Bepaalde zaken konden daardoor wat minder doortastend worden aangepakt, zoals de vernieuwingen op ICT-gebied en de invoering van het stroomstootwapen.

- **IJzeren uitrustingsbudget**

De NPB vindt dit een kwalijke gewoonte. De kwaliteit van de uitrusting en bewapening van politiemedewerkers zou niet afhankelijk moeten zijn van begrotingsproblemen bij het ministerie van Justitie en Veiligheid of het kabinet. De overheid moet er borg voor staan dat politiemensen zo veilig en gezond mogelijk hun werk kunnen doen. Er zou dan ook altijd een ijzeren budget beschikbaar moeten zijn om deze middelen op tijd te vervangen of zo snel mogelijk aan te schaffen.

*‘Na tien jaar pilots en positieve rapporten
heb ik nog steeds geen goed werkende bodycam.
Meerdere van mijn teamleden
hebben er zelf maar eentje gekocht.
Het gaat om je eigen veiligheid.
Welkom in het beloftenparadijs!’*

[Politiemedewerker]

6. Structurele vroegpensioenregeling

Wie tientallen jaren politiewerk doet, krijgt onvermijdelijk te maken met fysieke en psychische slijtage. Dat proces kun je proberen te vertragen door goede training, zorgvuldige opvang en extra verlofmogelijkheden. Er komt echter een moment dat inzet niet langer verantwoord is. Dan is het beter om een medewerker naar de kant te halen en te voorkomen dat hij een risico wordt voor de veiligheid van de burgers, zijn collega's en zichzelf.

Voorzieningen wegbezuinigd

Tot vrij recent (2005) accepteerde de overheid op dit punt zijn verantwoordelijkheid als politiewerkgever. Uitvoerende politiemedewerkers konden vanaf 60 jaar vervroegd stoppen met werken en kregen tot aan de AOW-leeftijd van 65 jaar 80 procent van hun salaris doorbetaald. De afgelopen vijftien jaar heeft de politiek de belastingvrije ruimte voor het collectief opbouwen van pensioenvoorzieningen echter fors versoberd en het afspreken van sectorale vroegpensioenregelingen fiscaal onbetaalbaar gemaakt. Ook besloot Den Haag vanaf 2013 de AOW-leeftijd geleidelijk te verhogen, vooralsnog naar 67 jaar vanaf 2024.

Door deze politieke besluiten zijn politiemedewerkers al hun mogelijkheden om eerder met werken te stoppen dan op de AOW-gerechtigde leeftijd kwijtgeraakt. Ze zijn gedwongen om tot ver na hun zestigste door te werken, wat in veel gevallen betekent dat ze pas met pensioen kunnen na 45 of meer dienstjaren – waaronder vaak tientallen 'zware jaren'.

Nieuw perspectief

In het landelijk pensioenakkoord van juni 2019 heeft de overheid toegegeven dat hij in het blokkeren van vroegpensioenregelingen voor 'zware beroepen' te ver is doorgeschoten. Afgesproken is dat de overheid beroepssectoren weer fiscaal gaat helpen bij het betaalbaar maken van vroegpensioenregelingen voor mensen die tientallen jaren zwaar werk hebben verricht. Als eerste stap zijn in het pensioenakkoord drie afspraken vastgelegd over mogelijke budgettaire bouwstenen voor dat soort regelingen. Die worden momenteel op landelijk niveau nader uitgewerkt door de overheid, de werkgevers en de vakbeweging.

- **Structurele vroegpensioenregeling politie**

Als overgangsbeleid hebben de politiebonden op 26 mei 2020 met minister Grapperhaus en korpschef Van Essen de tijdelijke Regeling vervroegde uittreding afgesproken. De NPB wil dat de werkgever zijn verantwoordelijkheid op dit gebied serieus blijft nemen en zich ervoor inzet dat deze RVU een opvolger krijgt in de vorm van een structurele vroegpensioenregeling voor de politiesector. Politie mensen verdienen een door de maatschappij betaalde mogelijkheid om eerder te stoppen met werken dan op de AOW-gerechtigde leeftijd.

*'Na ruim veertig jaar aan de frontlijn ben ik
de tel kwijtgeraakt van het aantal meegemaakte
geweldsincidenten, doden en gewonden.
De onregelmatige diensten en de enorme mentale druk
zijn me niet in de koude kleren gaan zitten.
Dit zware beroep verdient echt
een goede vroegpensioenregeling'*

[Politie medewerker]

7. Meer contact met burgers

De NPB is nooit principieel tegenstander geweest van een landelijke politieorganisatie. Wel is de politiek volgens ons te nonchalant voorbijgegaan aan de belangrijkste voedingsbodem voor effectief politiewerk: voldoende contact met burgers. De hamvraag bij het uitdenken van de structuur van het nieuwe korps had moeten zijn: hoe grootschalig kun je politiewerk organiseren zonder dat je het als het ware uit zijn (sociale) verband trekt?

De NPB beschouwt gebiedsgebonden werken als het onmisbare fundament voor een gezaghebbende politieorganisatie. Alleen door deze professionele focus kan een korps de speciale informatiepositie opbouwen die effectief politieoptreden mogelijk maakt – zowel preventief als repressief.

Preventie minder belangrijk

De plannen voor de Nationale Politie bewezen weliswaar lippen dienst aan het gebiedsgebonden werken ('De politie moet goed geworteld zijn in de plaatselijke gemeenschap'), maar hadden daarbij toch een ander doel voor ogen. Niet het continue professioneel scannen van de openbare orde en veiligheid, maar het zo snel mogelijk leveren van voor de burger duidelijk zichtbare repressieve acties, die achteraf goed bij elkaar konden worden opgeteld voor de prestatie lijstjes van het korps. Het politiewerk dat overlast en criminaliteit weet te voorkomen door surveillance en preventieve contacten laat zich heel wat lastiger in cijfers uitdrukken.

Verschraling

Wat de NPB betreft heeft de komst van de Nationale Politie een jammerlijke verschraling van het contact met de burgers in gang gezet. Het aantal bureaus wordt verminderd van 400 in 2014 naar 167 in 2025. Aangiften ontvangt het korps bij voorkeur digitaal. Het 'blauw op straat' lijkt tot een minimum teruggebracht. Als er anno 2020 een politieauto door de straat rijdt, denkt men 'Er is wat aan de hand!'. Vroeger dacht men: 'Ze zijn aan het surveilleren'.

*'Met de komst van de Nationale Politie
zijn we de wijken uitgetrokken.
Tijdens de coronacrisis merkten we hoe
de goedwillende burgers het waardeerden
dat we weer zichtbaar en benaderbaar
in de publieke ruimte aanwezig waren.'*

[Politiedewerker]

Wijkagenten

Vaste waarde op straat zou de wijkagent moeten zijn: één op 5.000 burgers. Het is symptomatisch dat de aandacht van politici zich tot nu toe vooral heeft gericht op het voldoen aan dit quotum. Ze zijn veel minder geïnteresseerd in het ongemakkelijke feit wijkagenten al sinds het begin van de Nationale Politie op grote schaal (!) worden ingezet voor noodhulp,

horecadiensten en administratieve taken. Zij zijn de stopverf bij onderbezetting en roosterproblemen en kunnen daardoor lang niet altijd 80 procent van hun werktijd besteden aan wijkwerk (het officiële streven in het Inrichtingsplan Nationale Politie).

Informatiepositie

Het opbouwen van netwerken en het onderhouden van direct contact met de burgers zorgt voor een betere informatiepositie, waardoor indien nodig vroegtijdig kan worden ingegrepen.

*‘Met ouders bij een kopje koffie
het agressieve gedrag van hun kinderen
bespreken – dat voorkomt vechtpartijen.
Helaas is daar te vaak geen tijd voor
en dan lopen we achter de feiten aan.’*

[Politiemedewerker]

Ook de commissie-Kuijken constateert in haar evaluatierapport dat de huidige basisteams vaak te groot zijn en daardoor niet maatschappelijk ingebed. De commissie wijst er fijntjes op dat ze daardoor niet alleen minder effectief zijn in het voorkomen van ongewenste gebeurtenissen, maar ook ‘niet optimaal toegesneden voor een effectieve opsporing’

- **Meer ruimte voor contact met burgers**

De NPB wil dat de Nationale Politie politiemedewerkers meer ruimte gaat bieden voor persoonlijk contact met burgers. Dat zal een belangrijke impuls geven aan de effectiviteit van het politiewerk in de volle breedte (openbare orde, veiligheid, opsporing).

8. Meer lokale zeggenschap over politie-inzet

De keuze voor een landelijke politieorganisatie was voor de politiek niet alleen interessant vanuit bezuinigingsoogpunt. Zij bood Den Haag ook de kans meer macht naar zich toe te trekken over het beheer en de inzet van de politiecapaciteit. In de twintig jaar dat Nederland 25 zelfstandige regiokorpsen kende, waren politieminsters niet altijd even blij met de relatief grote beleidsvrijheid van de regionale korpschefs en de burgemeesters op politiegebied.

Van die zeggenschap is in 2013 een flink deel overgeheveld naar de minister van (inmiddels) Justitie en Veiligheid. Anno 2020 is hij degene die de Nationale Politie politiek aanstuurt door het stellen van landelijke prioriteiten, het geven van (dwingende) aanwijzingen en het desgewenst aanpassen van de begroting van het korps. Ook oefent hij de nodige invloed uit via zijn voorzitterschap tijdens het landelijk overleg met de burgemeesters en het Openbaar Ministerie en zijn bevoegdheid om toezichthouders aan te stellen.

Zwakke plek

Al met al blijft er voor burgemeesters en regionale politiechefs weinig ruimte over om met een eigen politie-inzet in te spelen op lokale openbare orde- en veiligheidsproblemen. En dus hebben burgers en lokale volksvertegenwoordigers op dat gebied ook maar weinig om democratische invloed op uit te oefenen. Dit is volgens de commissie-Kuijken ‘een zwakke plek’ in het nieuwe politiebestedel en daar is de NPB het volledig mee eens.

De NPB vindt het van groot belang dat de politie (inclusief geweldsmonopolie) door de burgers wordt gezien als een vitaal en onmisbaar onderdeel van onze democratische rechtsstaat. Die maatschappelijke acceptatie vereist dat het doen en laten van de politie ook wordt ervaren als een macht (zwaarmacht) die aan democratische controle onderhevig is.

- **Zeggenschap politie decentraliseren**

Bij de invoering van de Nationale Politie is te veel zeggenschap over de politie weggehaald bij het lokaal gezag. De NPB vindt dat er een nieuwe balans moet worden ingesteld. De burgemeesters en de lokale politiechefs moeten meer beleidsruimte krijgen om naar eigen inzicht politiecapaciteit in te zetten – en over hun keuzes op dat gebied politieke verantwoording af te leggen aan (met name) de gemeenteraad.

Dit betekent automatisch dat de burgemeester en de andere leden van de veiligheidsdriehoek (Openbaar Ministerie en politiechef) ook meer te zeggen krijgen over het beheer van de politie.

***‘Geef de burger en de burgemeester
hun politie terug.
We zijn doorgeslagen in de centralisatie.
Dat gaat ten koste van de veiligheid in de wijken.’***

[Politiedewerker]

- **Samenwerking politie en boa's**

De terugtrekkende beweging van de politie uit de wijken heeft er mede toe geleid dat buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) meer handhavende taken kregen op het gebied van openbare orde – naast hun oorspronkelijke taken op het gebied van de leefbaarheid. De samenwerking tussen de boa's en de politie moet onder aansturing van de burgemeester worden verbeterd. Op termijn lijkt het de NPB wenselijk dat de bestuurlijk handhavende boa's bij de Nationale Politie worden ondergebracht als surveillant.

9. Politie terug naar Binnenlandse Zaken

Sinds 2010 valt de politie niet meer onder de politieke verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, maar onder die van de minister van Justitie en Veiligheid. Een keuze die voortkwam uit de politieke wens om de politie en het Openbaar Ministerie beter te laten samenwerken bij het opsporen en bestraffen van criminelen.

Strafrechtelijke prestaties

De NPB heeft destijds al gewaarschuwd voor het risico dat de politie zich door de directe aansturing vanuit het ministerie met Justitie en Veiligheid te eenzijdig zou gaan richten op strafrechtelijke prestaties. Die vrees is uitgekomen: de afgelopen tien jaar is de inzet van de politie voor het handhaven van de openbare orde en het garanderen van noodhulp aanzienlijk verminderd.

De tijd is rijp om een nieuwe balans in stellen tussen de twee maatschappelijke taken van de politie. Uitgangspunt daarbij moet zijn dat het handhaven van de openbare orde en het garanderen van noodhulp even waardevolle prestaties zijn als boeven vangen. Het is van belang dat die gelijkwaardigheid op cruciale besluitvormingsmomenten – bijvoorbeeld in de ministerraad – goed gehandhaafd en verdedigd wordt.

- **Politiebeheer bij BZK**

Om die nieuwe balans te realiseren is het volgens de NPB wenselijk dat de politieke zeggenschap over de justitiële politietaken (opsporing en vervolging) weer wordt losgekoppeld van de bestuurlijke politietaken (openbare orde en noodhulp). Met andere woorden: de NPB streeft ernaar dat het beheer over de politie weer wordt ondergebracht bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties – en dan gelijk ook de brandweer, de crisisbestrijding en de Dienst vreemdelingenzaken.

De minister van Justitie kan zich dan weer voluit richten op het werk van het OM en de rechtspraak en op het leiden van een ministerie van behapbare proporties.

10. Meer ruimte voor professionaliteit

Een van de hoofddoelen die in de plannen voor de Nationale Politie werden genoemd was het scheppen van ‘meer professionele ruimte voor de politie’. Opmerkelijk, want de opzet van het korps was toch echt een strakke hiërarchische lijnorganisatie. ‘De besturingsniveaus zijn hiërarchisch, dat wil zeggen dat besluitvorming op de lagere niveaus altijd past binnen de kaders die op hogere niveaus zijn vastgesteld. (...) Individuele medewerkers hebben bij de uitvoering ruimte om hun professie binnen die kaders vorm te geven en leveren zo naar vermogen prestaties die bijdragen aan de resultaten van de eenheden en zijn op hun activiteiten aanspreekbaar.’

Medewerkerparticipatie

In het Realisatieplan werd nog even melding gemaakt van een principeakkoord met de Centrale Ondernemingsraad over de invoering van medewerkerparticipatie. De NPB is in principe een voorstander van deze ‘actieve’ vorm van inspraak op de werkvloer, waardoor kennis en ervaring van de medewerkers van invloed zijn op de besluitvorming. Het was ons toen niet duidelijk hoe die mogelijkheid overtuigend kon worden ingebouwd in een organisatie die streeft naar een scherpe resultaatgerichte sturing. De ‘inspraakmogelijkheden’ op de werkvloer leken daardoor bij voorbaat al behoorlijk beperkt.

Het bleken inderdaad loze beloften: de afgelopen zeven jaar is er van een toename van professionele ruimte bij de politie nog maar weinig terechtgekomen. Dat constateert ook de commissie-Kuijken in zijn evaluatierapport: ‘Er is te veel top-down en teveel op veronderstelde uniformiteitsvoordelen gestuurd. (...) Met name in de bedrijfsvoering liggen er op dit punt nog altijd onopgeloste spanningen. Maar sturing en verantwoordelijkheid moeten meer ontkokerd en dichter bij elkaar worden gebracht. (...) De korpsleiding moet ruimte scheppen, niet alleen in de operatie maar ook in het beheer, voor het professionele oordeel van eenheids- en teamchefs en hun niet-operationele equivalenten.’

- **Ruim baan voor professionaliteit**

De NPB sluit zich van harte bij deze oproep aan en zou nog wel een stap verder willen gaan. Wat ons betreft is de Nationale Politie pas echt geslaagd als hij alle politiemedewerkers de maximale professionele ruimte biedt – gebaseerd op vertrouwen in hun kennis en kunde. Dat is bevorderlijk voor zowel het prestatievermogen van de organisatie als het werkplezier van de individuele collega.

11. Meer ruimte voor diversiteit

De NPB vindt dat een politieorganisatie zo goed mogelijk aangesloten moet zijn op de samenleving die zij moet dienen om in complexe situaties de juiste interventies te kunnen doen – zowel bij hulpverlening als bij misdaadbestrijding. Een van de manieren om dat doel te bereiken is het realiseren van voldoende instroom van nieuwe medewerkers met uiteenlopende sociale en etnische achtergronden, leefstijlen en opleidingen.

- **Investeren in diversiteit**

De NPB dringt dan ook aan op blijvende investeringen in het werven, opleiden en vasthouden van politietalenten uit allerlei maatschappelijke geledingen.

*‘Wij hebben in een kansarme buurt
de laatste jaren jonge mensen begeleid
en kennis laten maken met het politievak.
Tientallen van hen zijn doorgestroomd
naar de Politieacademie.
Uit zichzelf hadden ze nooit gesolliciteerd.’*

[Politiemedewerker]

12. Informatiegestuurd politiebeleid

Hoeveel mensen moet de politie in dienst hebben om optimaal te kunnen functioneren? Voor het berekenen daarvan bestaat anno 2020 nog altijd geen door alle partijen geaccepteerde formule. De politie krijgt jaarlijks een zak geld en daar moeten ze het dan maar mee doen.

Loopgravenoorlog

Het gevolg is dat de werkgever (de politiek) eigenmachtig kan bepalen dat een bepaalde sterkte (maar) genoeg moet zijn, ook al wijst de praktijk al jaren op het tegendeel en ook al trekken de bonden daarover stelselmatig aan de bel. Aan die loopgravenoorlog moet wat de NPB betreft een eind komen.

Een van de doelen van de Nationale Politie was het bevorderen van een informatiegestuurd politie. Wat ons betreft is het ook hoog tijd voor een informatiegestuurd politiebeleid.

Publieke waarde

In zijn evaluatierapport constateert de commissie-Ruijter lichtelijk ontgoocheld dat er eigenlijk geen gezaghebbend totaalbeeld bestaat van wat de politie presteert, waarom en waardoor. Een van haar aanbevelingen voor de doorontwikkeling van de Nationale Politie was dan ook het realiseren van een begrijpelijke en erkende manier om op gezette tijden iets

concreets te kunnen zeggen over de ‘publieke waarde’ die de politie oplevert. Dat zou een eind maken aan de onduidelijkheid over het ‘presterend vermogen’ van het korps en over hoeveel ‘veiligheid’ de maatschappij terugkrijgt voor het beschikbaar gestelde politiebudget.

- **Realistische sterkte-index**

Met dat doel voor ogen pleit de NPB voor een onafhankelijk onderzoek naar een realistisch systeem om te bepalen wat de sterkte van de Nationale Politie zou moeten zijn, gegeven

- een duidelijk door de politiek omschreven takenpakket (inclusief prestatienormen)
- even duidelijk gestelde minimumeisen voor gezonde en veilige werkomstandigheden.

Zigzagbeleid

Op dit systeem zou dan voortaan het jaarlijkse politiebudget moeten worden gebaseerd.

Dat zou wellicht een eind maken aan het ‘zigzagbeleid’ op politiegebied, waarover zelfs korpschef Erik Akerboom zich in 2019 publiekelijk beklagde: ‘Ik zou Nederland een kabinet toewensen dat een uitspraak doet over de financiering van de rechtsstaat over de jaren heen.

Bezuinigen, dat kun je met een bedrijf misschien doen, maar met de rechtsstaat niet.’

(Sinds 2013 is de totale bezuiniging die de politie vanuit Den Haag opgelegd heeft gekregen opgelopen tot 634 miljoen – oftewel ruim tien procent van zijn budget.)

Tegen het wensdenken

Het is een beroemde uitspraak van premier Mark Rutte tijdens de coronacrisis: ‘We nemen voor honderd procent beslissingen op basis van vijftig procent kennis.’ De budgettaire beslissingen over het politiewerk in Nederland worden genomen op basis van nog veel minder kennis. Het gevolg is dat politiemensen al jaren het kind van de rekening zijn, met alle schadelijke gevolgen van dien voor hun gezondheid, veiligheid en privéleven. De politiek speculeert als het ware op hun loyaliteit en plichtsbesef. Die mentaliteit moet op de schop.

Politiemensen verdienen beter.